

MICHAEL AB ISSELT HENRICO VVESTRENENSI COGNATO SVO CHARISSIMO S. P.

*RADIT A est nuper mihi, cognate chariss. à D. Gerardo Stempelio Goudano Coloniensi canonico, cosmogra-
pho excellenti, Opidi nostri Amorfordiensis Mathematica delineatio, nuda tamen & absque ullis adificijs (quam
uis ingeniose) confecta. Petijt autem is qui tradidit, ut adificia tam priuata, quam publica adijci curarem, bre-
uemq. descriptionem adijcerem. En prestiti utrunque; hoc opera Reuerendi atque eruditi viri D. Jacobi Hezij,
in patria sua antiquitatibus studiosissimi; Illud Gisberti Cloetingij optimi ciuis ope adiutus. Quicquid id est VVestrene tuo
nomini (cui omnia mea debeo) lubens nuncupavi. Boni itaque hoc consule, & me, ut soles, ama.*

A M O R F O R T I A

AMORFORTIA nomen à ciuium amore forti vel vnanimitate fortita, Dioceseos Vltraiectensis vrbs
incluta, quò tempore & à quibus condita sit, Chronica non meminerunt, antiquam tamen esse vel ex eo
constat, quòd illius circa annum Domini 1006. sub Henrico II. Imperatore, & Ausfrido Comite Tryster-
bandorum Domino de Haldena 18. Vltraiectensium Episcopo in Annalibus fiat mentio. Paruum initio
opidulum fuisse, ex antiquis mœnibus & fossis liquet, postea verò rebus florentibus, noua ciuitate vet-
ri circumdata, vehementer est amplificatum. Ferax solum & commodum, amœnumque situm habet. Nam
ab Ortu & Meridie, agros, omni frumenti genere fertilissimos, ab Occasu montes, ericetum, syluas cœ-
duas, ac saltus habet; A Septentrione verò vberima pascua, quæ à maris Oceani brachio, vno ab vrbe mī-
liari alluuntur. Ex hoc mari per Amisum fluium nauigabilem omnigenæ merces in urbem importan-
tur. Vrbs ipsa firmo satis murorum ambitu, duplici fossa & vallo intermedio cingitur, arte tamen pos-
tius, quam natura munita: Ciues aut suo sensu viuunt, aut agri culturam, lanificium, & mercaturam exer-
cent: Ius municipale quod vulgò *Stadis Rechi* appellatur, Henricus Episcopus Vltraiectensis, anno 1259. concessit; Guilelmus postea Epi-
scopus anno 1298. instituit, ut idem ius vsurparent A M O R F O R T I I, quale erat Vltraiectinis. Nundinas habet toto Belgio celebres
quarum duas Guido Episcopus illius anno 1331. donauit. Laudantur A M O R F O R T I I in Historijs à temperantia, prudentia, religio-
ne, fidelitate erga suos Principes, fortitudine bellica, liberalitate in pauperes, & erga exules, ceterosque externos hospitalitate. Et me-
rito: Omnis enim luxuriam tam in conuiujs, quam in vestibus, suppellectilibusque, Apud A M O R F O R T I O s est exosus; didicerunt ab
auis suis honestè ac parèe epulari, ac vestiri: Quanta verò sub ipsa simplicitate rerum agendarum lateat prudentia, cum alijs tempo-
ribus, tum maxime in Guesfacis tumultibus claruit. Pietas & religio, hic semper maximo in pretio fuit, fidemque quam semel à D.
VVillebrordo, Bonifacio, Frederico, alijsque huius Dioceseos Apostolis acceperunt incolæ, hanc vsque in præsentem diem sanctam
testam conseruant, & adhuc clam sub metu Tyrannidis conseruant. Auxit, promouitque plurimum in hac ciuitate religionem M.
Gerardus de Groot, qui circa annum 1379. sub Urbano VI. Papâ Dauentriæ, Suollis, Campis, A M O R F O R T I A E, Amstelrodami, & in
vicinis circumquaque locis concionabatur, & cœnobita multa erigebat. Huius & Successoris eius Florentij Radevyn opera circa
idem tempus tria Monasteria, in hac ciuitate sunt ædificata, quibus subsequenter temporibus & alia tria addita sunt. Est & in vrbs
Ecclesia primaria D. Georgio sacra, Collegium Canoniorum, ab Episcopo Ioanne Dieffenfi anno 1337. fundatum. Sacellum quoque
D. Virginis in omnibus vicinis regionibus notissimum, quod nostris adhuc temporibus, ab innumeris peregrinis frequenteratur, ob
maxima quæ Deus ibidem per statuam B. Mariæ, anno 1444. (vt scribit Ioannes Gallus Mommandiensis) in aqua inuentam, quotidie
miracula operatur. Fidelitatem erga suos Principes A M O R F O R T I I diuersis temporibus & casibus exhibuerunt: Vltraiectenses e-
nim sæpius suos Episcopos reiecerunt, quos A M O R F O R T I I semper benignè ac liberaliter exceperunt, & in suas sedes restitu-
erunt: Sic Assuerum Culeburganum anno 1436. ab Vltraiectensibus repudiatum: sic Diepholdium anno 1448. ab ipsidem cōtra fœdus an-
te 12. annos initium (quò se Episcopum suum contra Concilium Basileense VValramum de Mœrs Archiepiscopum Coloniensem &
Monasteriensem defensorum iurauerant) pulsum, vrbe capta vnâ cum D. Iacobo de Gaesbeec, restituerunt. In captiuitate hac D. de
Gaesbeec Episcopo coactus est cedere VVicodurostadio, & Abcouda, quam fortunam Diocesis Amorfortijs acceptam ferre debet.
Sensit & horum fidelitatem Dauid notus Philippi Burgundiæ Ducis; Sensit etiam eo magis Henricus Palatinus anno 1528. ab Amor-
fortijs in ciuitatem Vltraiectensem vnde eiectus erat, armata manu reductus. Maiorem etiam obedientiam, & fidelitatem in Amorfor-
tij reperit Philippus Catholicus Hispan. rex anno 1578. & 1579. qua tempestate nec Princeps Auriacus, nec Hollandi, nec Gelri, nec
Vltraiectenses prius Amorfortios à fide Catholica, & obedientia suæ Maiestatis auertere potuerunt, quam obsessam urbem, machi-
nis bellicis, & summis viribus porta solo æquata, superassent, urbem vincere, animos autem si quidem superare potuerunt. Egregia
quoque laudem semper ex bello reportarunt. Dominam Iacobam Bauaram Hollandiæ Comitissam, proprijs expensis contra Domi-
num de Arckel, in capiendò Iselsteinio & Gorcomio iuuarunt, vnde à Bauara publicis literis gratiarum actionem meruerunt. Hol-
landorum vires sæpe represserunt, Gelrorum violentiam sæpius fregerunt: Vltraiectum quater armis occupauerunt: Philippi Bur-
gundiæ Ducis exercitum bis (teste Meiero lib. 16. Ann. Flan.) à suis mœnibus fugarunt: Hac fortitudine Amorfortij eam sibi famam
concillarunt, vt multi à vicinis Principibus illorum fœdera & amicitiam ambirent, ipsique in multis Prouincijs vestigalium im-
munitatem obtinerent. Eam VVilhelmus Bauarus Holland. Comes initio fœdere Amorfortijs per omnes suas Prouincias donauit:
D. VValramus Bredenrodus, D. Casparus Culenburgus, & D. Ioannes Egmondus, Amorfortijs magna quodque priuilegia in suis
ditionibus contulerunt: In pauperes etiam tanta est Amorfortiorum liberalitas, vt hac in re ne maximis quidem ciuitatibus pro qua
licite diuitiarum cedant. Duo sunt in vrbe gerotropheæ, in quorum altero plus quam 60. senes tam viri quam mulieres honestissime
aluntur, præterea anno 1447. institui cœpit dispensatio elemosynarum in pauperes, qui priuatis in ædibus per urbem habitant, ea
paulatim ad tantam opulentiam peruenit, vt nunc plus quam 80. homines inopes ex illa sustententur. Insigne quoque & magnificum
orphanotrophium circa annum 1551. erectum est, vbi pupilli pauperiores aluntur. Duo ad hac vrbs habet Nosocomia, vnum pro pe-
ste laborantibus, alterum pro quibusvis clinicis, quorum res domi est angustior, quam vt seipsos in morbo sustentare possint. Xeno-
dochium quoque habet, quo peregrinis pauperibus ex itinere licitum est diuertere. Circa annum 1568. initium, habuit seminarium S.
Spiritus, in quo tenuioris fortunæ ciuium filij & filix vnâ cum pietate legere & scribere gratis docentur: In hac Schôla nonnuquâ
plus quam 600. pueri reperiuntur. Ex eodem hoc seminario pauperiores quique eliguntur, qui in publicam officinam mittuntur,
masculi ad tenearum quoddam linearum genus texendum, puellæ verò ad nendum: ex quo exercitio singuli singulis septimanis do-
num adferunt, vnde viuere possunt. Dominicis in super diebus panem 4. librarum donantur, præter vestes, calopodia, & alia emolū-
ta, quæ quotannis in illos distribuuntur, atque ita à mendicitate prohibentur, donec ad eam peruenierunt ætatem, quæ seruitiō vel
grauiori opificio est idonea. Administrantur hæc omnia gratis à Sacerdotibus, nuptis æ inuuptis, viris ac fœminis ditioribus, & Ca-
tholicis, à quibus hæc omnia instituta sunt. Et vt nihil desit, sunt qui aliud seminarium meditantur, in quo certus studiosorum nume-
rus aletur, quò vberior aliquando studiosorum hominum, sit in hac Repub. prouentus: qui vel maxime ob ingeniorum acumen spe-
tatur. Proderunt enim ex hoc opido non pauci Regum & Imperatorum Oratores, Medici, Iurisprudentes, alijsque illustres viri in
omni linguarum, artium, & scientiarum genere exercitissimi. Ex hoc opido prodijt Albertus Sapidus, tot annis Cōstantinopolita-
nus, sub inuictissimo Cæsare Maximiliano II. Legatus. Natus est hic Dōctor Stephanus Laureus, domus Austriacæ summus, sub eodē
Maximiliano Medicus. Hæc patria est clarissimi atque ornatissimi viri Ioannis Fonckij, apud Colonienses insignium Ecclesiarum S.
Seuerini & ad Gradus B. Mariæ præpositi, qui post multas legationes, arcanique Senatus Belgij Regis Hispaniarum Philippi II. præ-
clare peracta negotia, tandem à Rege in Hispanias vocatus est, vbi nunc Ditionum Belgicarum præsidem summa cum laude agit; Re-
gi ac patriæ carus. Debet & huic opido sua natalia Marcellus Lentijs, totius Ordinis Canoniorum regularium per vtramque Ger-
maniam generalis. Sunt & hoc tempore quam plures alij viri, iuuenes & adolescentes in diuersis facultatibus atque artibus diuersis
titulis insigniti, è quibus maximi in Repub. Christiana fructus expectantur. Quam prudentes verò in Repub. administranda viros præ-
duxerit, inter alios testis est tuus ille, cognate, parens Petrus VVestrenus, qui paucis ab hinc annis moriens, maximum sui ciuibus de-
siderium reliquit. Iacobum quoq. Hezijum, & Theodorum Geitium peperit nulli pietate secundos. Deniq. quanta erga exules & pe-
regrios Amorfortiorum semper fuit hospitalitas, testatur veteres Annales. Hanc experti sunt Episcopi & ciues Vltraiectensium di-
uersis temporibus à suis factiosis subditis, vel conciuibus eiecti. Hanc etiam experti sunt nostro tempore totius Hollandiæ Catholi-
ci à Guesijs exacti, qui Amorfortiam tanquam ad tutissimum asyllum confugientes, ibidē omni humanitate sunt excepti, donec vrbs
à confœderatis rebellibus fide & obedientia exueretur. De rebus Amorfortijs scripserunt præter Annales publicos, & priuatos, Ioan-
nes Veldeaner, Gerardus Neomagus, Meierus, Ocherus Lystrius, Henricus Bommelius, Lambertus Hortensius, & alij.